

Однолько І. В., к.ю.н., Беззуб Я. О., магістрант,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпропетровськ, Україна

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ХУЛІГАНСТВА ТА КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Проблема хуліганства існує в кожній цивілізованій країні світу. Актуальність даної теми підкреслюється, по-перше поширеністю даного злочину, по-друге – хуліганство є одним з найбільш небезпечних посягань на громадський порядок, а також підтверджується особливо складним і спірним складом розглядуваного злочину в практичній діяльності.

Саме походження терміну «хуліганства» точно не встановлене, але відомо, що він уживається в рапортах поліції Лондона вже в 1898 році. За однією з версій у XVIII або XIX столітті, точно не встановлено, в містечку Саусворк, що поблизу Лондона, жила родина Хуліганів, що мала погану репутацію. Зневажаючи всі юридичні та моральні норми, родичі на чолі з Патріком Хуліганом займалися в окрузі розбоями, брали участь у погромах. Навіть самі лондонці нерідко страждали від набігів сім'ї з Саусворка. Погана слава про Хуліганів розлетілася по всій Англії. Незабаром прізвище розбійників увійшла в лексикон лондонців, які почали так називати міських бешкетників і всіх тих, хто бунтував проти усталених порядків. Особливо широко слово «хуліган» використовували в південно-східній частині столиці Британської імперії. Остаточно воно закріпилося в англійській мові завдяки популярній гумористичній пісеньці 90-х років XIX століття, головним героєм якої був Патрік Хуліган. [1]

Питання кримінальної відповідальності за хуліганство постійно досліджувалось ученими, серед яких особливий внесок становлять праці М. І. Бажанова, В. Т. Дзюби, І. М. Даньшина, О. П. Ігнатова, І. М. Копотуна, М. Й. Коржанського, В. С. Комісарова, В. М. Кудрявцева, Н. Ф. Кузнецової, В. В. Кузнецова, В. М. Куца, В. А. Ломаки, П. С. Матишевського, П. П. Михайленка, В. О. Навроцького, М. Л. Накловича, Г. І. Піщенка, Ю. М. Ткачевського, А. П. Тузова, Є. В. Фесенка, С. С. Яценка та інших.

Як відомо, злочини, що вчинюються на території тих чи інших держав, підпадають під юрисдикцію цих держав, і ними займаються правоохоронні органи. Однак, злочинна діяльність часто виходить за межі національних кордонів, що зумовлює об'єднання зусиль держав у боротьбі з нею, зокрема, шляхом вдосконалення внутрішньодержавного та міжнародно-правового регулювання, а також співробітництва держав в рамках міжнародних організацій, в першу чергу ООН. Не дивлячись на те, що хуліганство – це злочин, який існує в кожній сучасній країні, розглядати його як інтернаціона-

льний злочин, на нашу думку, не можна, оскільки він носить більш локальний характер. Як правило, даний вид злочинів вчинюється спонтанно, без попередньої змови. Тож, боротися з даною проблемою необхідно на місцевому рівні, вдало проектуючи та реалізуючи національне законодавство.

Відповідно до Кримінального Кодексу України (далі ККУ), а саме статті 296, під хуліганством розуміють грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, - карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років 2, С. 582].

Основний безпосередній об'єкт хуліганства – громадський порядок. Його додатковим факультативним об'єктом можуть виступати здоров'я особи, авторитет органів державної влади, громадська безпека.

ККУ не пов'язує наявність хуліганства з його вчиненням у громадських місцях. Таким чином, громадський порядок може бути порушений і за відсутності сторонніх осіб чи у присутності лише потерпілого. Однак вчинення хуліганських дій у присутності інших людей, в обстановці проведення публічного заходу є однією із ознак, яка вказує на грубість порушення громадського порядку.

Частина 3 ст. 296 ККУ передбачає відповідальність за хуліганство, визначене частинами 1 або 2 цієї статті, якщо воно було вчинене особою, раніше судимою за хуліганство, чи пов'язане з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії.

Опір як кваліфікуюча ознака хуліганства дістає вияв в активній протидії представнику влади чи представнику громадськості виконувати їх службовий або громадський обов'язок по охороні громадського порядку або в активній протидії громадянину виконати його громадський обов'язок по присіканню хуліганства. Під поняття опору підпадають такі дії винного, як відштовхування, спроба вирватись при затриманні, погроза побиття у відповідність на вимогу представника влади або громадськості припинити хуліганство, нанесення цим особам побоїв, тілесних ушкоджень, зштовхування їх з транспортних засобів, засипання очей піском тощо. Передбачаючи опір в якості кваліфікуючої ознаки хуліганства, закон (ч.2 ст.296 КК України) взяв під посилений захист цих осіб, запобігаючи хуліганським діям, прирівнявши їх до представників влади.[3, 377].

Під присіканням хуліганства громадянином слід розуміти дії, здатні самі по собі (наприклад, затримування, зв'язування) або з сторонньою допомогою (скажімо виклик по телефону наряду міліції) припинити хулі-

ганські дії. Умовляння, прохання, вимоги припинити злочин не його присіканням, оскільки в подібному випадку припинення хуліганства залежить від прийнятого самим винним рішення, а не в супереч йому. Коли ж міри по присіканню застосовуються лише для затримання хулігана, а не для припинення хуліганських дій опір, який мав місце, є не кваліфікуючою ознакою хуліганства, а іншим самостійним злочином [4, С. 753].

Порівнюючи КК України та КК Російської Федерації можна знайти ряд відмінностей як у самому визначенні поняття «хуліганства, так і в інших аспектах даного положення. Так, стаття 213 КК РФ проголошує, що хуліганство – це грубе порушення громадського порядку, що виражає явну неповагу до суспільства, що супроводжується застосуванням насильства до громадян або погрозою його застосування, а так само знищенням чи пошкодженням чужого майна, – карається обов’язковими роботами на строк від ста двадцяти до ста вісімдесяти годин, або виправними роботами на строк від шести місяців до одного року, або арештом на строк від чотирьох до шести місяців, або позбавленням волі на строк до двох років [5, С. 39].

Якщо хуліганство, пов’язане з опором представникові влади або іншій особі, що виконує обов’язки по охороні громадського порядку або перешкоджаючому порушення громадського порядку – карається обов’язковими роботами на строк від ста вісімдесяти до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк від одного року до двох років, або позбавленням волі на строк до п’яти років.

Під опором представнику влади чи іншій особі слід розуміти активну протидію відповідним особам при виконанні ними своїх службових або громадських обов’язків з охорони громадського порядку. Відповідальність за опір зазначеним особам кваліфікується за ч. 2 ст. 213 КК РФ лише у випадку, коли воно виявляється у процесі припинення хуліганства. Опір, який вчинила після припинення хуліганських дій, зокрема, у зв’язку з подальшим затриманням винного, не повинно розглядатися як кваліфікується обставина хуліганства і підлягає кваліфікації за сукупністю з останнім (п. 9 постанови Пленуму Верховного Суду РФ від 24 грудня 1991 р.). Зокрема, до них відносяться депутати, співробітники правоохоронних і контролюючих органів (працівники міліції, прокуратури, суду, державних інспекцій та ін.) Іншими особами слід визнавати представників громадськості (народних дружинників, громадських інспекторів і т.д.), а також окремих громадян.

Під опором представнику влади чи іншій особі, виконуючому обов’язки по охороні громадського порядку або припиняють порушення громадського порядку, розуміється активна протидія здійсненню зазначе-

ними особами службового або громадського обов'язку. Опір виражається в наданні фізичного впливу на особу представника влади або іншої особи, виконуючого обов'язки з охорони громадського порядку або припиняють порушення громадського порядку (зв'язування, нанесення ударів, побоїв, заподіяння легкого чи середньої тяжкості шкоди здоров'ю). Якщо насильство виразилося в заподіянні більш тяжкої шкоди (тяжкої шкоди здоров'ю або смерті), то вчинене має кваліфікуватися не лише за ст. 213 КК РФ, а й за відповідними статтями про злочини проти особистості. Непоко́ра законній вимозі представника влади або іншої особи, виконуючого обов'язки з охорони громадського порядку або припиняють порушення громадського порядку, виключає кваліфікацію скоєного за ч. 2 ст. 213 КК РФ, утворюючи згідно з ч. 2 ст. 20.1 КоАП кваліфікований вид дрібного хуліганства [5].

Отже, для ефективної боротьби з явищем хуліганства необхідно боротися виключно на внутрішньо національному рівні шляхом перегляду нормативно-правових актів, що стосуються даної проблеми та внесенні необхідних змін. Для того, щоб ці зміни несли позитивний характер, необхідно проаналізувати нормативно-правові акти інших країн та перейняти позитивний досвід.

Література

1. Хуліганство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Хуліганство>.
2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013. – Т. 2 : Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – 2013. – 1040 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 7-ме вид., переробл., та допов. – К. : Юридична думка, 2010. – 377 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – К. : Форум, 2001. – С. 753.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.labex.ru/page/kom_uk_map_main.html